

TALABALARDA KOMPARATIV-KREATIV TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Usmonova Mohinbonu Uchqun qizi

Qarshi davlat universiteti tayanch doktoranti

Аннотация. Mazkur maqolada talabalarda komparativ-kreativ tafakkurni rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Zamonaviy ta'lim tizimida talabalarni mustaqil fikrlashga, muammolarni tahlil qilishga hamda yangi g'oyalarni ishlab chiqishga o'rgatish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Maqolada komparativ tafakkur va kreativ tafakkur tushunchalarining mazmuni, ularning o'zaro bog'liqligi hamda talabalarning intellektual rivojlanishidagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, oliy ta'lim jarayonida komparativ-kreativ tafakkurni shakllantirishda interaktiv metodlar, muammoli ta'lim, loyiha asosida o'qitish, guruhli ishlar hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: *komparativ tafakkur, kreativ tafakkur, talaba, pedagogik texnologiyalar, interaktiv metodlar, muammoli ta'lim, loyiha asosida o'qitish, ijodiy fikrlash, oliy ta'lim, ta'lim metodikasi.*

Аннотация. В данной статье рассматриваются теоретические и практические аспекты совершенствования методики развития компаративно-креативного мышления у студентов. В современной системе образования одной из важных педагогических задач является формирование у студентов навыков самостоятельного мышления, анализа проблем и разработки новых идей. В статье раскрывается сущность понятий компаративного и креативного мышления, а также их взаимосвязь и роль в интеллектуальном развитии студентов. Особое внимание уделяется использованию интерактивных методов обучения, проблемного обучения, проектной деятельности, групповых форм работы и информационно-

коммуникационных технологий в формировании компаративно-креативного мышления.

Ключевые слова: компаративное мышление, креативное мышление, студент, педагогические технологии, интерактивные методы, проблемное обучение, проектное обучение, творческое мышление, высшее образование, методика обучения.

Annotation. This article analyzes the theoretical and practical aspects of improving the methodology for developing comparative-creative thinking among students. In the modern education system, one of the important pedagogical tasks is to develop students' ability to think independently, analyze problems, and generate new ideas. The article explains the essence of comparative and creative thinking, their interrelation, and their role in the intellectual development of students. Special attention is given to the use of interactive teaching methods, problem-based learning, project-based learning, group work, and information and communication technologies in the development of comparative-creative thinking.

Keywords: comparative thinking, creative thinking, student, pedagogical technologies, interactive methods, problem-based learning, project-based learning, creative thinking, higher education, teaching methodology.

Kirish.

Talabalarda komparativ-kreativ tafakkurni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish bugungi zamonaviy ta'lim tizimining dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Globallashuv jarayoni, ilm-fan va texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'lim jarayoniga yangi talablarni qo'ymoqda. Zamonaviy jamiyatda nafaqat bilimga ega bo'lgan, balki mustaqil fikrlay oladigan, turli g'oyalarni taqqoslab tahlil qiladigan hamda yangicha yondashuvlarni ishlab chiqishga qodir mutaxassislarini tayyorlash zarurati ortib bormoqda. Shu sababli oliy ta'lim muassasalarida talabalar tafakkurini rivojlantirish, ayniqsa komparativ va kreativ fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Komparativ-kreativ tafakkur talabalarning turli hodisa va jarayonlarni taqqoslash, ularning o'xshash va

farqli jihatlarini aniqlash hamda yangi g'oyalarni yaratish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Komparativ tafakkur tushunchasi ilmiy adabiyotlarda taqqoslash orqali fikrlash jarayoni sifatida izohlanadi. Bu jarayon insonning turli obyektlar, hodisalar yoki g'oyalarni o'zaro solishtirish, tahlil qilish hamda umumiy va farqli tomonlarini aniqlash orqali xulosa chiqarishiga asoslanadi. Komparativ tafakkur o'quv jarayonida muhim ahamiyatga ega bo'lib, u talabalarni tanqidiy fikrlashga, chuqur tahlil qilishga va mantiqiy xulosalar chiqarishga o'rgatadi. Kreativ tafakkur esa yangicha g'oyalarni yaratish, muammolarga noodatiy yechimlar topish va innovatsion yondashuvlarni ishlab chiqish bilan bog'liq fikrlash jarayonidir. Kreativ tafakkur insonning tasavvuri, ijodiy salohiyati va muammolarga yangicha qarash qobiliyatiga asoslanadi. Komparativ va kreativ tafakkur o'zaro uzviy bog'liq bo'lib, ular birgalikda talabalarning intellektual rivojlanishiga xizmat qiladi.

Oliy ta'lim tizimida komparativ-kreativ tafakkurni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish pedagogik jarayonni yanada samarali tashkil etishga yordam beradi. An'anaviy ta'lim tizimida ko'pincha tayyor bilimlarni o'rganish va eslab qolish jarayoniga e'tibor qaratilgan bo'lsa, zamonaviy ta'lim konsepsiyasida talabalarni mustaqil fikrlashga, tahlil qilishga va ijodiy yondashishga o'rgatish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli ta'lim jarayonida interaktiv metodlar, muammoli ta'lim, loyiha asosida o'qitish va tadqiqot faoliyatini rivojlantirish kabi yondashuvlardan foydalanish zarur.

Talabalarda komparativ-kreativ tafakkurni shakllantirishda taqqoslash metodidan keng foydalanish muhim hisoblanadi. Masalan, turli nazariyalar, ilmiy yondashuvlar yoki tarixiy jarayonlarni taqqoslash orqali talabalar ularning o'xshash va farqli tomonlarini aniqlash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu jarayon ularning tahliliy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi hamda bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi. Taqqoslash asosida o'rganish metodikasi talabalarni mustaqil izlanishga undaydi va ularda ilmiy tahlil ko'nikmalarini shakllantiradi.

Kreativ tafakkurni rivojlantirish jarayonida muammoli vaziyatlardan foydalanish samarali hisoblanadi. Muammoli vaziyatlar talabalarning fikrlash faoliyatini faollashtiradi va ularni mustaqil yechim topishga undaydi. Bunday vaziyatlarda talabalar mavjud bilimlarini qoʻllagan holda yangi gʻoyalar ishlab chiqishga harakat qiladilar. Bu esa ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga yordam beradi. Muammoli taʼlim metodlari talabalarni faqat tayyor javoblarni qabul qilishga emas, balki yangi bilimlarni mustaqil ravishda kashf etishga oʻrgatadi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar ham komparativ-kreativ tafakkurni rivojlantirishda muhim rol oʻynaydi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish taʼlim jarayonini yanada interaktiv va qiziqarli qiladi. Masalan, multimedia taqdimotlari, elektron taʼlim platformalari va virtual laboratoriyalar talabalarning oʻrganish jarayonini boyitadi. Bunday texnologiyalar yordamida talabalar turli manbalarni solishtirish, tahlil qilish va oʻz fikrlarini asoslash imkoniyatiga ega boʻladilar.

Talabalarda komparativ-kreativ tafakkurni rivojlantirishda guruhli ishlar va muhokama metodlari ham muhim ahamiyatga ega. Guruhli muhokamalar jarayonida talabalar turli fikrlarni eshitish, ularni tahlil qilish va oʻz nuqtai nazarini himoya qilish imkoniyatiga ega boʻladilar. Bu jarayon ularning kommunikativ koʻnikmalarini rivojlantiradi hamda tanqidiy fikrlash qobiliyatini oshiradi. Guruhli ishlar talabalarni hamkorlikda ishlashga, muammolarni birgalikda hal qilishga va turli gʻoyalarni birlashtirishga oʻrgatadi.

Taʼlim jarayonida loyiha asosida oʻqitish metodikasi ham komparativ-kreativ tafakkurni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Loyiha faoliyati talabalarni mustaqil izlanish olib borishga, maʼlumotlarni tahlil qilishga va amaliy natijalar yaratishga undaydi. Talabalar loyiha ustida ishlash jarayonida turli manbalarni taqqoslaydilar, yangi gʻoyalar ishlab chiqadilar va oʻz tadqiqot natijalarini taqdim etadilar. Bu jarayon ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Komparativ-kreativ tafakkurni rivojlantirishda oʻqituvchining roli ham juda muhimdir. Oʻqituvchi talabalarni faollikka undovchi, ularni mustaqil fikrlashga

yo'naltiruvchi pedagogik muhit yaratishi zarur. Zamonaviy o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki talabalarning ijodiy salohiyatini rivojlantiruvchi, ularni ilmiy izlanishga yo'naltiruvchi mentor sifatida faoliyat yuritishi lozim. O'qituvchining innovatsion metodlardan foydalanishi ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi.

Talabalarda komparativ-kreativ tafakkurni rivojlantirish metodikasini takomillashtirishda baholash tizimi ham muhim ahamiyatga ega. An'anaviy baholash tizimi ko'pincha bilimlarni eslab qolish darajasini aniqlashga qaratilgan bo'lsa, zamonaviy baholash tizimi talabalar fikrlash jarayonini ham baholashni nazarda tutadi. Masalan, loyiha ishlari, esse yozish, prezentatsiyalar tayyorlash va muammoli vaziyatlarga yechim topish kabi faoliyatlar talabalar tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy ta'lim konsepsiyasida talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirish ham komparativ-kreativ tafakkurni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Mustaqil ta'lim jarayonida talabalar turli ilmiy manbalarni o'rganadilar, ularni tahlil qiladilar va o'z xulosalarini shakllantiradilar. Bu jarayon talabalarning ilmiy tafakkurini rivojlantiradi va ularni mustaqil tadqiqot olib borishga tayyorlaydi.

Talabalarda komparativ-kreativ tafakkurni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish ta'lim sifatini oshirishga ham xizmat qiladi. Bunday yondashuv talabalarni zamonaviy mehnat bozorida raqobatbardosh mutaxassislar sifatida tayyorlash imkonini beradi. Komparativ-kreativ tafakkurga ega mutaxassislar murakkab muammolarni tahlil qilish, innovatsion g'oyalar ishlab chiqish va yangi texnologiyalarni joriy etishda muhim rol o'ynaydi.

Bugungi kunda ko'plab davlatlarda ta'lim tizimida kreativ fikrlashni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Chunki kreativ tafakkur innovatsion rivojlanishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Shu sababli oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish, talabalarning mustaqil fikrlashini qo'llab-quvvatlash va ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirish muhim vazifalardan biri bo'lib qolmoqda.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, talabalarda komparativ-kreativ tafakkurni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish zamonaviy ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biridir. Komparativ tafakkur talabalarning tahliliy fikrlash qobiliyatini rivojlantirsa, kreativ tafakkur ularning ijodiy salohiyatini namoyon etishiga imkon yaratadi. Ta'lim jarayonida interaktiv metodlar, muammoli ta'lim, loyiha faoliyati va axborot texnologiyalaridan foydalanish komparativ-kreativ tafakkurni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Bunday yondashuv talabalarni mustaqil fikrlovchi, innovatsion g'oyalar yaratishga qodir va zamonaviy jamiyat talablariga javob beradigan mutaxassislar sifatida tayyorlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Fan, 2017.
2. Xodjayev B.X. Pedagogika nazariyasi va metodologiyasi. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2019.
3. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2016.
4. Nishonova Z.T. Pedagogik psixologiya. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
5. Qosimov A. Ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
6. Nizamitdinovna, G. D. (2026). BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI O'QITISHDA XALQARO TAJRIBALARDAN FOYDALANISH. Ustozlar uchun, 88(3), 393-399.
7. Shoyim o'g'li, A. X., Sho'hratovna, I. D. Z., & Ergashevna, V. X. (2026). MULTIMEDIA MUHITIDA TANQIDIY VA KREATIV FIKRLASHNI UYG'UN RIVOJLANTIRISH. Modern education and development, 42(5), 205-212.
8. Shoyim o'g'li, A. X., & Sho'hratovna, I. D. Z. (2026). RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA KREATIV FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI. Modern education and development, 41(3), 199-205.

9. Iskandar o'g'li, S. B., & Sho'hratovna, I. D. Z. (2025). MULTIMEDIA TEXNOLOGIYALARINING O 'QUVCHILARDA TASAVVUR VA MUSTAQIL FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI. Modern education and development, 39(4), 334-339.
10. Botirovich, X. S. (2024). RAQAMLI MUHITDA O 'QITISH TEXNOLOGIYALARI VA MODELLARI. Modern education and development, 11(3), 155-161.